O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI

NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”
Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo‘yicha prorektor
_____ M.R. Qodirxonov
“___” _____ 08 ____ 2026-yil

09.00.04 – “IJTIMOIY FALSAFA”
ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktorantura (PhD)ga talabgorlar uchun kirish imtihoni

DASTURI

Namangan – 2026

KIRISH

09.00.04-Ijtimoiy falsafa ixtisosligi bo‘yicha kirish imtihoni ilmiy-pedagogik kadrlarni davlat attestatsiyasidan o‘tkazishning tarkibiy qismidir. Ijtimoiy hodisa va jarayonlarni yaxlit, bir butun hodisa sifatida tadqiq etish fanning maqsadini tashkil etadi. Mazkur maqsadni amalga oshirish uchun ijtimoiy hodisalarning rivojlanishini, jamiyat hayoti va taraqqiyoti, inson kamolotidagi o‘rni va ahamiyatini tahlil qilish kabi vazifalarni bajarilishi bilan bog‘liqdir.

09.00.04-Ijtimoiy falsafa ixtisosligi bo‘yicha tuzilgan imtihon dasturi umumiy falsafa fanining bir tarmog‘i bo‘lib, ilmiy xodimni yuqori malakali mutaxassis bo‘lishi uchun eng muhim bilimlarni o‘z ichiga oladi. Imtihon topshiruvchi tadqiqotchi yuqori darajada nazariy va amaliy tayyorgarlikka ega bo‘lishi, ijtimoiy falsafaning boshqa ijtimoiy-siyosiy fanlar bilan bog‘liq ilmiy-metodologik masalalardan xabardor bo‘lishi, shu bilan birga u o‘z bilimidan ilmiy va amaliy vazifalarni to‘g‘ri hal etishda foydalana bilishi lozim. O‘zbekiston ijtimoiy taraqqiyotida, jamiyat hayotida falsafiy bilimlar to‘g‘risidagi nazariy va amaliy tasavvurlarni o‘zgartirib, jamiyat faoliyati rivojining mutlaqo yangi asoslari ishlab chiqilishini taqozo etadi. “Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish” konsepsiyasi, 2017-2021 yillar O‘zbekistonni yanada rivojlantirishning Harakatlar strategiyasi, 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi va 2020-yil – Ilm-ma’rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili davlat dasturining ijtimoiy hayotdagi o‘rni, jamiyat iqtisodiy hayotini tarkibiy o‘zgarishlar va ijtimoiy-siyosiy, ma’naviy-ma’rifiy islohotlarni yanada chuqurlashtirish, uning ko‘lamini kengaytirish bilan bog‘liq masalalarning nazariy va amaliy tomonlarini o‘rganishda “Ijtimoiy falsafa” fani muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimizda va jahonda kechayotgan murakkab ijtimoiy jarayonlarni to‘g‘ri anglash mustaqil hayotga qadam tashlayotgan yoshlar uchun nihoyatda muhim. “Ijtimoiy falsafa” fani yoshlarga jamiyatni, unda ro‘y berayotgan tub o‘zgarishlarning mohiyatini to‘g‘ri idrok qilish va shu asosda o‘z kasbiy faoliyatini samarali olib borish imkonini beradi.

ASOSIY QISM

Ijtimoiy falsafa fanining bahs mavzusi va vazifalari: Falsafa, ijtimoiy falsafa. Ular o‘rtasidagi umumiylik va o‘ziga xoslik. Ijtimoiy falsafa jamiyat haqidagi falsafiy bilimlar majmui sifatida. Ijtimoiy falsafa va ontologiya. Ijtimoiy falsafa va gnoseologiya. Ijtimoiy falsafa va metodologiya. Ijtimoiy falsafa va antropologiya. Ijtimoiy falsafaning predmeti, o‘rganish obyekti. Ijtimoiy falsafaning asosiy muammolari: jamiyat, inson, ijtimoiy taraqqiyot va ijtimoiy bilish.

Ijtimoiy falsafaning tayanch tushunchalari.

Jamiyat, inson, ijtimoiy taraqqiyot, ijtimoiy bilish, madaniyat, ma’naviyat, ijtimoiy hayot, tadrijiy rivojlanish, inqilobiy rivojlanish, ijtimoiy-siyosiy tizim, ijtimoiy xavfsizlik, mustaqillik, ijtimoiy hamkorlik, fuqarolik jamiyati, shaxs. Ijtimoiy falsafaning jamiyat hayotidagi o‘rni va funksiyalari. Ijtimoiy falsafaning ijtimoiy-gumanitar fanlar orasida tutgan o‘rni. Ijtimoiy falsafa tarixi.

Ijtimoiy falsafaning shakllanishi va rivojlanishining asosiy davrlari. Ijtimoiy falsafa - jahon falsafasi tarixining tarkibiy qismi:

Qadimgi Sharqda shakllangan ilk ijtimoiy-falsafiy qarashlar. Xitoy, Hindiston, Markaziy Osiyo. Qadimgi Yunon faylasuflarining ijtimoiy-falsafiy qarashlari. Suqrot, Aflotun, Arastu. O‘rta asrlar Markaziy Osiyo mutafakkirlarining ijtimoiy-falsafiy qarashlari. Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino. O‘rta asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlarida ilgari surilgan ijtimoiy-falsafiy qarashlar. Foma Akviniskiy. G‘arbiy Yevropa Uyg‘onish davridagi ijtimoiy-falsafiy qarashlar. Tomas Mor. Tommazo Kampanella.

Yangi davr G‘arbiy Yevropa olimlarining ijtimoiy-falsafiy g‘oyalari.

XVII-XVIII asrlarda shakllangan ma’rifatparvarlik g‘oyalari. Tomas Gobbs. Sharl Lui Monteske. Jan Jak Russo. Nemis mumtoz falsafasida jamiyat va inson muammolari. Ijtimoiy falsafaning fan sifatida shakllanishi. Gegel. Feyerbax. K.Marks, Ogyust Kont, Gerbert Spenser. XXI asr va hozirgi davr ijtimoiy falsafasi taraqqiyoti Yemil Dyurkgeym, Osvald Shpengler. Karl Yaspers. Anri Bergson.

O‘zbekiston Respublikasining birinchi Prezident Islom Karimov asarlarida ijtimoiy falsafiy fikrlar taraqqiyoti. 2017-2021 yillar O‘zbekistonni yanada rivojlantirishning Harakatlar strategiyasi va 2022 - 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi.

Jamiyat – yaxlit tizim sifatida

Jamiyatning falsafiy talqini. Jamiyat ijtimoiy falsafaning tadqiqot obyekti sifatida. “Jamiyat” tushunchasining ma’nosi. Jamiyatning mohiyati. Jamiyat obyektiv borliqning tarkibiy qismi, tabiat taraqqiyotining mahsuli va ko‘rinishi.

Jamiyatda amal qiladigan qonunlar, ularning o‘ziga xos jihatlari. Jamiyat – yaxlit tizim sifatida. Jamiyat hayoti va uning o‘ziga xos jihatlari. Barqarorlik va beqarorlik. Onglilik va ongsizlik. Tartib va tartibsizlik. Jamiyat hayotining asosiy sohalari. Jamiyatning iqtisodiy hayoti. Jamiyatning siyosiy hayoti. Jamiyatning ijtimoiy hayoti. Jamiyatning ma’naviy hayoti. Jamiyat. Ideal jamiyat. Axborotlashgan jamiyat. Fuqarolik jamiyati.

Fuqarolik jamiyati

Ideal jamiyat. Fuqarolik jamiyati tushunchasi. Fuqarolik jamiyati to‘g‘risidagi falsafiy qarashlar. Fuqarolik jamiyatini barpo etish ijtimoiy taraqqiyot yo‘nalishi sifatida. Fuqarolik jamiyatining tuzilishi. Fuqarolarning o‘z-o‘zini boshqarish organlari - fuqarolik jamiyati shakllanishining bosh omili. Fuqarolik jamiyati institutlari. Mahalla - O‘zbekistonda fuqarolarni o‘z-o‘zini boshqarish organi sifatida. Fuqarolik jamiyatini barpo etish va rivojlantirishda siyosiy va huquqiy madaniyatning o‘rni. O‘zbekistonda barpo etilayotgan fuqarolik jamiyati. O’zbekiston Respublikasining birinchi Prezident I.Karimov asarlarida fuqarolik jamiyatini barpo etish to‘g‘risidagi qarashlari.

“Kuchli davlatdan – kuchli jamiyat sari” tamoyili va uning mamlakatimizda fuqarolik jamiyatini barpo etishdagi o‘rni.

Jamiyat hayoti va taraqqiyoti omillari.

Tabiat va jamiyat, ular orasidagi uzviy aloqadorlik. Tabiat, inson va jamiyat orasidagi uzviy bog‘liqlik va aloqadorlikning falsafa va fan tarixida qo‘yilishi. Jamiyat tabiat taraqqiyotining davomi, bio va sotsio-evolyutsiyaning mahsuli va ko‘rinishi sifatida. Jamiyatga taraqqiyotning tabiiy omillari: geografik muhit, demografik omil (aholi zichligi). Geografik muhit va uning jamiyatga ta’siri. Tabiat jamiyat hayoti va taraqqiyotiningtabiiy asosi va sharti. Kosmosfera, noosfera, biosfera tushunchalari to‘g‘risida. V.M.Vernadskiyning noosfera konsepsiyasi. Geografik muhit va jamiyat orasidagi dialektik aloqadorlik. Tabiatning jamiyatga va jamiyatning tabiatga ta’siri. Geografik determinizm nazariyasi. Geografik siyosat tushunchasi. Geografik siyosat davlat siyosatining muhim yo‘nalishi sifatida. O‘zbekistonning geografik siyosati. Demografiya demografik omil. Aholi zichligi tushunchasi. Aholi zichligi qonunining jamiyatda amal qilish xususiyatlari. Demografiya - aholi, nufus haqidagi fan. Jamiyatdagi demografik jarayonlar. Migratsiya. Urbanizatsiya. Demografik jarayonlarning jamiyat hayoti va taraqqiyotiga ta’siri. Jamiyatning demografik tarkibi. Demografik muammolar. Demografik siyosat. O‘zbekistonning demografik siyosati. Jamiyat hayoti va taraqqiyotiga ta’sir etuvchi ijtimoiy omillar. Ishlab chiqarish. Moddiy ishlab chiqarish. Ma’naviyat. Madaniyat. Qadriyatlar. Milliy g‘oya.

Jamiyatning iqtisodiy hayoti

Jamiyatning iqtisodiy hayoti tushunchasi. Iqtisodiyot va ma’naviyatning uzviy bog‘liqligi. Moddiy ishlab chiqarish jamiyat iqtisodiy hayotining asosi. Raqobat – bozor munosabatlari sharoitida iqtisodiy hayotning zarur sharti. Texnika, uning taraqqiyoti. Texnologiya. Texnik inqiloblar, ularning moddiy hayotga ta’siri.

Texnika taraqqiyotida fanning tutgan o‘rni. Fan-texnika inqilobi. Moddiy iqtisodiy ishlab chiqarish usuli va uning tarkibiy tuzilishi. Ishlab chiqaruvchi kuchlar va ishlab chiqarish munosabatlari. Ishlab chiqaruvchi kuchlar va ularning tarkibi.

Ishchi kuchi. Ishlab chiqarish vositalari. Ishlab chiqarish munosabatlari va uning o‘ziga xos tomonlari. Mulkiy munosabat - ishlab chiqarish munosabatining asosi sifatida. Mulk tushunchasi. Mulk va mehnatga munosabat. Mulk shakllari. Intellektual mulk. Bozor munosabatlariga o‘tish sharoitida mulkchilikning xilma-xil shakllarini vujudga keltirishning obyektiv zarurligi. Tadbirkorlikni qo‘llab quvvatlash, ishlab chiqarishning ilg‘or usullarini hayotga tadbiq etish – mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning bosh maqsadi. 2011 yil – “Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yili”. Jamiyat iqtisodiy hayotida amal qiladigan qonunlar. Ishlab chiqarish munosabatlarining ishlab chiqaruvchi kuchlar xarakteri va taraqqiyot darajasiga muvofiq kelishi qonuni va uning amal qilish xususiyatlari.

Jamiyatning ijtimoiy hayoti

Jamiyatning ijtimoiy hayoti tushunchasi. Oilaning ijtimoiy istiqbollari. Jamiyat hayotining gorizontal kesimi: sinflar, sotsial guruhlar, ijtimoiy qatlamlar. Oila va ijtimoiy hamkorlik. Mobillik – ochiq demokratik jamiyatning ijtimoiy hayotiga xos hususiyat va uning yo‘nalishlari. Jamiyat hayotining vertikal kesimi: sotsial stratifikatsiya, mulkka egalik va mulksizlik. Jamiyatning ijtimoiy tarkibi va uning asosiy elementlari. Jamiyatning etnik tarkibi. Urug‘. Qabila. Elat.

Millat. Milliy va millatlararo munosabatlar. Millatlararo hamkorlik va hamjihatlik – ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyot omili. Jamiyatning demografik tarkibi. Aholining istiqomat joylariga ko‘ra ijtimoiy tarkibi. Shahar aholisi. Qishloq aholisi. Shahar va qishloq orasidagi munosabatlar. Aholining ma’lumot va kasbga ko‘ra tarkibi. Ta’lim, uning jamiyatdagi o‘rni. Mulkdorlar sinfining shakllanishi va jamiyat taraqqiyotidagi barqarorlikni ta’minlash muammolari. Oilaning ijtimoiy institut sifatida umumiy ta’rifi. Kuchli ijtimoiy himoyaga o‘tish davrining asosiy tamoyillaridan biri. Oilani qo‘lab-quvvatlash bo‘yicha siyosat, maqsadlar, g‘oyalar, yo‘nalishlar.

Jamiyatning siyosiy hayoti

Ijtimoiy siyosatni davlat siyosatining muhim yo‘nalishi. O‘zbekiston ijtimoiy siyosatning insonparvarlik mohiyati. Mamlakat siyosiy tizimi. Xalqaro siyosiy tizim. Jamiyatning siyosiy hayoti tushunchasi. Jamiyatning siyosiy tizimi.

Siyosat. Siyosiy munosabatlar. Siyosiy ong. Siyosiy muassasa va tashkilotlar. Jamiyatning siyosiy tizimi. Davlat jamiyat siyosiy tizimining asosi. Siyosiy

partiyalar. Jamoat tashkilotlari, ijtimoiy harakatlar. Nodavlat, notijorat tashkilotlar, ularning jamiyat siyosiy tizimidagi o‘rni. Boshqaruv, uning tarixiy ko‘rinishlari.

O‘z-o‘zidan boshqaruv. Maxsus boshqaruv. Davlat. Jamiyat siyosiy hayotida davlatning o‘rni va roli. Demokratik davlat va uning o‘ziga xos xususiyatlari. Demokratik huquqiy davlat tushunchasi. Huquqiy demokratik davlat. Huquqiy demokratik davlat va erkin fuqarolik jamiyatini barpo etish – bosh strategik maqsadimiz. Demokratik davlatning inson huquqlari, erkinlari hamda manfaatlarining ro‘yobga chiqarishdagi o‘rni. Konstitutsiya – demokratik jamiyat siyosiy va huquqiy hayotini tashkil etish takomillashtirishning muhim omili. Birinchi Prezident I.Karimov asarlarida jamiyatimiz siyosiy hayotini shakllantirish va rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari.

Jamiyatning ma’naviy hayoti.

Jamiyatning ma’naviy hayoti. Ma’naviy hayotining tarkibiy elementlari. Ma’naviy ehtiyoj. Ma’naviy munosabat. Ma’naviy ishlab chiqarish. Ma’naviy o‘zlashtirish. Jamiyat ma’naviy hayotida vorislik va yangilanish. Ijtimoiy ong – jamiyat ma’naviy hayotining asosi. Ijtimoiy ong strukturasi. Ijtimoiy va individual ong. Ijtimoiy ong sohalari. Kundalik va nazariy ong. Ijtimoiy ong darajalari. Ijtimoiy ruhiyat. Ijtimoiy mafkura. Milliy g‘oya va mafkura. Milliy mentalitet. Milliy g‘oya va ijtimoiy taraqqiyot. Ijtimoiy ong shakllari. Axloqiy ong. Diniy ong.

Siyosiy va huquqiy ong. San’at. Fan. Falsafa. Ma’naviyatning hozirgi zamon talqini. Ma’naviyat. Ma’naviy hayot. Ma’naviy tiklanish va taraqqiyot. Birinchi Prezident Islom Karimov asarlarida jamiyat ma’naviyat va takomillashtirish muammolari. Ta’lim tizimini isloh qilish – jamiyat ma’naviy hayotini takomillashtirishning muhim omili.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 18-fevraldagi “Jamiyatda ijtimoiy-ma’naviy muhitni sog‘lomlashtirish, mahalla institutini yanada qo‘llab-quvvatlash hamda oila va xotin-qizlar bilan ishlash tizimini yangi darajaga olib chiqish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF–5938-sonli Farmoni. Gender tenglik, zo‘ravonlik, “Ayollar daftari”, “Ayollar maslahati kengashi” va “Ayollar jamoatchilik kengashlari”.

Fan

Fan – ijtimoiy ongning shakli. Maxsus fanning o‘ziga xos xususiyatlari. Fan – ilmiy bilimlar tizimi. Ilmiy faoliyat, uning o‘ziga xos jihatlari. Fan – ijtimoiy institut. Fanlarning asosiy turkumlari. Fandagi differensiya va integratsiya jarayonlari. Fanning vujudga kelishi va taraqqiyoti. Qadimgi Sharq mamlakatlarida ilmiy bilimlarning shakllanishi. Qadimgi Yunonistonda fanning shakllanishi.

Markaziy Osiyoda ilmiy bilimlarning shakllanishi va taraqqiyoti. Xorazm Ma’mun akademiyasi olimlarining jahon fani taraqqiyotiga qo‘shgan hissalari. XVI – XVII asrlarda Yevropada fan. Fan taraqqiyotining tarixiy bosqichlari. Klassik fan. Noklassik fan, Postnoklassik fan. Hozirgi zamon fani va uning o‘ziga xos xususiyatlari. Axborotlashgan jamiyat va fan. O‘zbekistonda ilm-fan rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari.

Madaniyat. Qadriyatlar.

Madaniyat. Moddiy va ma’naviy madaniyat. Madaniyatning shakllanish va rivojlanish tarixi. Madaniyat tarixining jamiyat tarixi bilan uzviy aloqadorligi. Madaniyatning jamiyat taraqqiyotida tutgan o‘rni. Madaniyatda milliylik va umuminsoniylik. Sivilizatsiya madaniy – ma’naviy rivojlanishning mahsuli sifatida. Mustaqillik va madaniyatimiz taraqqiyotining istiqbollari. Yuksak madaniyatli inson, barkamol shaxsni tarbiyalash - fuqarolik jamiyatini qaror toptirishning muhim omili. Qadriyatlar tushunchasining mazmuni. Qadriyatlar- ijtimoiy taraqqiyotning muhim omili. Qadriyatlarning o‘ziga xos jihatlari. Qadriyatlar tizimi va ko‘rinishlari. Moddiy-ma’naviy qadriyatlar. Axloqiy, ijtimoiy-siyosiy qadriyatlar. Mustaqillik va qadriyatlar. Insonning eng oliy qadriyat ekanligi.

Inson. Shaxs.

Inson – ijtimoiy falsafaning o‘rganish obyekti sifatida. Inson va uning mohiyati. Antropologiya – inson to‘g‘risidagi fan. Inson muammosining falsafa tarixida qo‘yilishi. Antik davr falsafasida inson muammosi. Qadimgi Hindiston. Xitoy. Markaziy Osiyoning qomusiy olimlari inson haqida. Tasavvuf falsafasi va insonning ruhiy-ma’naviy kamoloti. XVI-XIX asrlarda Markaziy Osiyoda shakllangan inson haqidagi qarashlar. Tasavvuf falsafasi inson haqida. Qadimgi Yunon faylasuflarining inson haqidagi qarashlari. O‘rta asrlar G‘arbiy Yevropa falsafasi insonning mohiyati to‘g‘risida. G‘arbiy Yevropa Uyg‘onish davri falsafasida inson muammosining qo‘yilishi. Inson va insonparvarlik g‘oyalar. XVII-XVIII asrlar G‘arbiy Yevropa falsafasida inson muammosi va ma’rifatparvarlik g‘oyalar. Hozirgi davr G‘arbiy Yevropa falsafasida inson muammosi. Ekzistensializm. Personalizm. Hozirgi zamon G‘arb falsafasi insonning mohiyati to‘g‘risida. XIX asr oxiri XX asr boshlarida Markaziy Osiyoda shakllangan inson, haqidagi qarashlar, jamiyatni insonparvarlashtirish g‘oyalari. Inson – biosotsial va ruhiy mavjudot. Insonda tabiiylik va ijtimoiylik. Inson hayotining mazmuni. Inson, individ, shaxs, individuallik tushunchalari. Ularning o‘ziga xosligi va ular orasidagi uzviy aloqadorlik. Shaxsning mohiyati. Shaxs tillari.

Shaxs haqidagi hozirgi zamon qarashlari. Shaxsning shakllanishida oila, mahalla, ta’lim-tarbiya muassasalarining o‘rni. Erkin, mustaqil shaxs tushunchasi. Ma’naviyat va uning mustaqil shaxsning shakllanishidagi o‘rni

Jamiyat va shaxs

Jamiyat va shaxs, ularning uzviy birligi va aloqadorligi. Jamiyat va shaxs orasidagi o‘zaro aloqadorlik haqidagi falsafiy qarashlar. Jamiyatning shaxsga ta’siri. Shaxsning jamiyatga ta’siri. Shaxs erkinligi va mas’uliyati. Tanlov erkinligi. Shaxsning tarixiy tiplari. Shaxsiy qaramlik. Mulkiy qaramlik. Qaram shaxs. Shaxs mustaqilligi. Mustaqil shaxs.

Shaxsning erkinligi va mas’uliyati. Iqtisodiy erkinlik. Siyosiy erkinlik. Ma’naviy erkinlik. Inson erkinliklari va haq-huquqlari. Mustaqillik sharoitida inson haq-huquqlari va erkinligining ta’minlanishi. Erkin fuqarolik jamiyati va shaxs.

Ijtimoiy taraqqiyot tabiiy-tarixiy jarayon sifatida

Ijtimoiy taraqqiyot. Progress. Regress Ijtimoiy taraqqiyot tabiiy-tarixiy jarayon sifatida. Ijtimoiy taraqqiyot haqidagi qarashlar. Ijtimoiy taraqqiyotning davriylik nazariyasi. Ijtimoiy taraqqiyotni oddiy, chiziqli rivojlanish shakli sifatida tushunish. Ijtimoiy taraqqiyotning hozirgi zamon konsepsiyalari. Ijtimoiy taraqqiyotga formatsion yondashuv. Ijtimoiy taraqqiyotga sivilizatsiyali yondashuv. Tarixiy jarayon muammosining hozirgi zamon falsafiy ta’limotlarida qo‘yilishi va hal etilishi. Arnold Toynbi qarashlari Karl Yaspers tarixiy jarayonlar mazmuni haqida. Karl Popper, Fridrix Nisshe, Osvald Shpenglerlarning ijtimoiy taraqqiyot to‘g‘risidagi qarashlari.

Ijtimoiy taraqqiyot qonunlari tushunchasi. Ijtimoiy qonunlarning obyektiv xarakteri. Ijtimoiy taraqqiyot qonunlarining o‘ziga xos xususiyatlari. Ijtimoiy taraqqiyotda obyektivlik va subyektivlik. Ijtimoiy taraqqiyotning shakl va ko‘rinishlari. Inqilobiy va tadrijiy taraqqiyot. Ijtimoiy inqilob tushunchasi. Ijtimoiy inqilobning tarixiy taraqqiyotdagi o‘rni.

Tadrijiy (evolyutsion) taraqqiyot, uning o‘ziga xos jihatlari. O‘zbekistonning o‘z ijtimoiy taraqqiyot yo‘li - taraqqiyotning «o‘zbek modeli». Jamiyat hayotidagi beqarorlik va barqarorlik. Jamiyatni insonparvarlashtirish hozirgi zamon ijtimoiy taraqqiyotning asosiy yo‘nalishi sifatida.

Ijtimoiy taraqqiyot subyektlari va harakatlantiruvchi kuchlari

Ijtimoiy ehtiyoj, manfaatlar va ularning ijtimoiy taraqqiyotdagi o‘rni. Moddiy va ma’naviy extiyojlar. Manfaat va ehtiyojlar – ijtimoiy taraqqiyotni harakatlantiruvchi kuchi. Ijtimoiy taraqqiyotning subyektlari tushunchasi. Xalq ommasi. Sinflar va millatlar. Shaxsning tarixdagi o‘rni. Ijtimoiy taraqqiyotda inson omili. 2017-yil Halq bilan muloqat va inson manfaatlari yil davlat dasturi. “Xalq

ommasi” tushunchasi mazmuni. Xalq. Olomon. Ular orasidagi farq. Xalq ommasining ijtimoiy taraqqiyotdagi o‘rni. Sinflar va millatlar ijtimoiy taraqqiyot subyektlari sifatida. Ijtimoiy taraqqiyotga sinfiy yondashuvning cheklanganligi. Milliy ozodlik harakatlari va ijtimoiy taraqqiyot. Buyuk zod, tarixiy shaxs tushunchalari. Tarixda shaxsning o‘rni. Fatalizm, volyuntarizm nazariyalari. Ijtimoiy taraqqiyotda inson omili.

Sivilizatsiya

Sivilizatsiya, uning o‘ziga xos xususiyatlari. Sivilizatsiya haqidagi falsafiy qarashlar. Sharq sivilizatsiyasi. G‘arb sivilizatsiyasi. Insoniyat – tarixning subyekti sifatida. Insoniyat taqdirining mushtarakligi. Hozirgi zamon jahon sivilizatsiyasi, uning o‘ziga xos xususiyatlari. Globallashuv va jahon. Insoniyat taqdiri masalasi. BMTning Ming yillik rivojlanish maqsadlari. Hozirgi davr: umumbashariy muammolar.

O‘zbekistonning jahon sivilizatsiyasiga integratsiyasi

Har bir xalq millatning jahon sivilizatsiyasiga qo‘shilib borishi qonuniy jarayon sifatida. Jahon hamjamiyati: ayrimlik, o‘ziga xoslik, umumiylikning namoyon bo‘lishi. O‘zbekiston xalqaro munosabatlarning subyekti. Jahon hamjamiyatining teng huquqli a’zosi. O‘zbekiston tashqi siyosatining mohiyati, asosiy yo‘nalishlari va tamoyillari. O‘zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyatsilashuvi: ikki yoqlama va ko‘p yoqlama hamkorlik, iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy va madaniy hamkorlik Xalqaro miqyosda tinchlikni mustahkamlash va barqarorlikni ta’minlashda O‘zbekistonning tutgan o‘rni va roli. O‘zbekistonning jahon hamjamiyatidagi nufuzining ortib borayotganligi. BMTning 75-sessiyasida Prezident Mirziyoyevning so‘zlagan nutqi.

Ijtimoiy bilish. Jamiyatni ilmiy bilish va boshqarish.

Bilish. Ilmiy bilish. Ijtimoiy bilish, uning mohiyati va uning o‘ziga xos jihatlari. Ijtimoiy bilish tarkibi. Ijtimoiy bilish subyekti va obyekti. Ijtimoiy xaqiqatga erishish – ijtimoiy bilishning maqsadi. Jamiyatni ilmiy bilish. Ijtimoiy bilish va uning darajalari. Empirik va nazariy bilish. Jamiyatni empirik bilish. Empirik bilish metodlari.

Kuzatish. Ijtimoiy eksperiment. Statistik usul. Manbalar, hujjatlar bilan ishlash.

Nazariy bilish va uning metodlari. Tarixiylik va mantiqiylik. Modellashtirish. Tarixiy analogiya. Ijtimoiy bashorat. Ijtimoiy bilish to‘g‘risidagi nazariyalar. Naturalizm. Gumanitarizm. Ijtimoiy bilishni jamiyatni anglash, boshqarish va kelajak istiqbollarini aniqlashdagi o‘rni.

O‘zbekistonda ma’naviy-axloqiy va ijtimoiy tahdidlarga qarshi kurash.

Ma’naviy-axloqiy, ijtimoiy tahdidlarning kelib chiqish sabablari. Tahdidlarning turlari va unga qarshi choralari haqida. Oila to’g’risidagi qonun hujjatlari hamda ularning vazifalari. O‘zbekistonda ma’naviy-axloqiy va ijtimoiy tahdidlarga qarshi kurash bo‘yicha olib borilayotgan chora-tadbirlar. O’zbekiston Respublikasining Oila Kodeksi. Ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni asrab- avaylash, jamiyat ma’naviy-axloqiy sog‘lomligining kafolati. “Ommaviy madaniyat”ning ko‘rinishlari, unga munosabat. “Ommaviy madaniyat” tahdidi va globallashuv xususiyatlari. Yoshlarni ona Vatanga muhabbat, boy tarixga, ota-bobolarning muqaddas diniga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularning qalbi va ongida kurashning samarali usuli sifatida. Xalqaro terrorizm, ekstremizm, korrupsiyaga qarshi kurash. O‘zbekiston majburiy mehnatga qarshi Konvensiyaga Bayonnomani ratifikatsiyasi. O‘zbekistonda oilani rivojlantirishga global darajada Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror taraqqiyot maqsadlari doirasida, 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi hamda 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi doirasida qaralishi.

Talabgorlar uchun umumiy savollar

1. Falsafa hamda ijtimoiy falsafa. Ular o‘rtasidagi umumiylik va o‘ziga xoslik.
2. Ijtimoiy falsafa jamiyat haqidagi falsafiy bilimlar majmui sifatida.
3. Ijtimoiy falsafa va ontologiya.
4. Ijtimoiy falsafa va gnoseologiya.
5. Ijtimoiy falsafa va metodologiya.
6. Ijtimoiy falsafa va antropologiya.
7. Ijtimoiy falsafaning predmeti va o‘rganish obyekti.
8. Ijtimoiy falsafaning asosiy muammolari.
9. Ijtimoiy falsafaning tayanch tushunchalari.
10. Jamiyat, inson, ijtimoiy taraqqiyot tushunchalarini o‘zaro bog‘lab tushuntiring.
11. Ma’naviyat va ijtimoiy hayotning uzviy bog‘liqligini asoslang.
12. Ijtimoiy falsafaning ijtimoiy-gumanitar fanlar orasida tutgan o‘rni.
13. Ijtimoiy falsafa tarixi.
14. Ijtimoiy falsafaning shakllanishi va rivojlanishining asosiy davrlari.
15. Qadimgi Sharqda shakllangan ilk ijtimoiy-falsafiy qarashlar.
16. Qadimgi Xitoyda shakllangan ilk ijtimoiy-falsafiy qarashlar.
17. Qadimgi Hindistonda shakllangan ilk ijtimoiy-falsafiy qarashlar.
18. Qadimgi Markaziy Osiyo hududida ilk ijtimoiy-falsafiy qarashlar.
19. Qadimgi Yunon faylasuflarining ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
20. Qadimgi Yunon faylasufi Suqrotning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
21. Qadimgi Yunon faylasufi Aflotunning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
22. Qadimgi Yunon faylasufi Arastuning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
23. O‘rta asrlar Markaziy Osiyo mutafakkirlarining ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
24. Abu Nasr Forobiyning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
25. Abu Rayhon Beruniyning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
26. Abu Ali ibn Sinoning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
27. O‘rta asrlarda G‘arbiy Yevropa mamlakatlarida ilgari surilgan ijtimoiy-falsafiy qarashlar.
28. Foma Akviniskiyning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
29. G‘arbiy Yevropa Uyg‘onish davridagi ijtimoiy-falsafiy qarashlar.
30. Tomas Morning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
31. Tommazo Kampanellaning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
32. Yangi davr G‘arbiy Yevropa olimlarining ijtimoiy-falsafiy g‘oyalari.
33. XVII-XVIII asrlarda shakllangan ma’rifatparvarlik g‘oyalari.
34. Tomas Gobbsning ma’rifatparvarlik g‘oyalari.

35. Sharl Lui Monteskening ma’rifatparvarlik g‘oyalari.
36. Jan Jak Russoning ma’rifatparvarlik g‘oyalari.
37. Nemis mumtoz falsafasida jamiyat va inson muammolari.
38. Ijtimoiy falsafaning fan sifatida shakllanishi.
39. Gegelning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
40. Feyerbaxning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
41. K.Marksning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
42. Ogyust Kontning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
43. Gerbert Spenserning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
44. XXI asr va hozirgi davr ijtimoiy falsafasi taraqqiyoti.
45. Yemil Dyurkgeymning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
46. Osvald Shpenglerning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
47. Karl Yaspersning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
48. Anri Bergsonning ijtimoiy-falsafiy qarashlari.
49. O‘zbekiston Respublikasining birinchi Prezident Islom Karimov asarlarida ijtimoiy falsafiy fikrlar taraqqiyoti.
50. 2017-2021 yillar O‘zbekistonni yanada rivojlantirishning Harakatlar strategiyasi.
51. 2022 - 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi.
52. Jamiyat – yaxlit tizim sifatida.
53. Jamiyatning falsafiy talqini.
54. Jamiyat ijtimoiy falsafaning tadqiqot obyekti sifatida.
55. “Jamiyat” tushunchasining ma’nosi.
56. Jamiyat obyektiv borliqning tarkibiy qismi, tabiat taraqqiyotining mahsuli va ko‘rinishi.
57. Jamiyatda amal qiladigan qonunlar, ularning o‘ziga xos jihatlari.
58. Jamiyat hayoti va uning o‘ziga xos jihatlari.
59. Barqarorlik va beqarorlik.
60. Onglilik va ongsizlik.
61. Tartib va tartibsizlik.
62. Jamiyat hayotining asosiy sohalari.
63. Jamiyatning iqtisodiy hayoti.
64. Jamiyatning siyosiy hayoti.
65. Jamiyatning ijtimoiy hayoti.
66. Jamiyatning ma’naviy hayoti.
67. Ideal jamiyat.
68. Axborotlashgan jamiyat.
69. Fuqarolik jamiyati.

70. Fuqarolik jamiyati to‘g‘risidagi falsafiy qarashlar.
71. Fuqarolik jamiyatini barpo etish ijtimoiy taraqqiyot yo‘nalishi sifatida.
72. Fuqarolik jamiyatining tuzilishi.
73. Fuqarolarning o‘z-o‘zini boshqarish organlari - fuqarolik jamiyati shakllanishining bosh omili.
74. Fuqarolik jamiyati institutlari.
75. Mahalla - O‘zbekistonda fuqarolarni o‘z-o‘zini boshqarish organi sifatida.
76. Fuqarolik jamiyatini barpo etish va rivojlantirishda siyosiy va huquqiy madaniyatning o‘rni.
77. O‘zbekistonda barpo etilayotgan fuqarolik jamiyati.
78. O‘zbekiston Respublikasining birinchi Prezident I.Karimov asarlarida fuqarolik jamiyatini barpo etish to‘g‘risidagi qarashlari.
79. O‘zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.Mirziyoyev asarlarida fuqarolik jamiyatini barpo etish to‘g‘risidagi qarashlari.
80. “Kuchli davlatdan – kuchli jamiyat sari” tamoyili va uning mamlakatimizda fuqarolik jamiyatini barpo etishdagi o‘rni.
81. Jamiyat hayoti va taraqqiyoti omillari.
82. Tabiat va jamiyat, ular orasidagi uzviy aloqadorlik.
83. Tabiat, inson va jamiyat orasidagi uzviy bog‘liqlik.
84. Jamiyat tabiat taraqqiyotining davomi, bio va sotsio-evolyutsiyaning mahsuli va ko‘rinishi sifatida.
85. Jamiyat va taraqqiyotning tabiiy omillari.
86. Geografik muhit va uning jamiyatga ta’siri.
87. Tabiat jamiyat hayoti va taraqqiyotiningtabiiy asosi va sharti.
88. Kosmosfera, noosfera, biosfera tushunchalari.
89. V.M.Vernadskiyning noosfera konsepsiyasi.
90. Geografik muhit va jamiyat orasidagi dialektik aloqadorlik.
91. Tabiatning jamiyatga va jamiyatning tabiatga ta’siri.
92. Geografik determinizm nazariyasi.
93. Geografik siyosat tushunchasi.
94. Geografik siyosat davlat siyosatining muhim yo‘nalishi sifatida.
95. O‘zbekistonning geografik siyosati.
96. Aholi zichligi tushunchasi.
97. Aholi zichligi qonunining jamiyatda amal qilish xususiyatlari.
98. Demografiya – aholi haqidagi fan.
99. Jamiyatdagi demografik jarayonlar.
100. Migratsiya va urbanizatsiya.
101. Demografik jarayonlarning jamiyat hayoti va taraqqiyotiga ta’siri.

102. Jamiyatning demografik tarkibi.
103. Demografik siyosat va demografik muammolar.
104. O‘zbekistonning demografik siyosati.
105. Jamiyat hayoti va taraqqiyotiga ta’sir etuvchi ijtimoiy omillar.
106. Ishlab chiqarish va moddiy ishlab chiqarish.
107. Ma’naviyat va madaniyat.
108. Qadriyatlar va milliy g‘oya.
109. Jamiyatning iqtisodiy hayoti
110. Iqtisodiyot va ma’naviyatning uzviy bog‘liqligi.
111. Moddiy ishlab chiqarish jamiyat iqtisodiy hayotining asosi.
112. Raqobat – bozor munosabatlari sharoitida iqtisodiy hayotning zarur sharti.
113. Texnika, uning taraqqiyoti.
114. Texnologiya va texnik inqiloblar.
115. Texnika taraqqiyotida fanning tutgan o‘rni.
116. Fan-texnika inqilobi.
117. Moddiy iqtisodiy ishlab chiqarish usuli va uning tarkibiy tuzilishi.
118. Ishlab chiqaruvchi kuchlar va ishlab chiqarish munosabatlari.
119. Ishchi kuchi ishlab chiqarish vositalari sifatida.
120. Ishlab chiqarish munosabatlari va uning o‘ziga xos tomonlari.
121. Mulkiy munosabat - ishlab chiqarish munosabatining asosi sifatida.
122. Mulk tushunchasi va shakllari.
123. Mulk va mehnatga munosabat.
124. Intellektual mulk.
125. Bozor munosabatlariga o‘tish sharoitida mulkchilikning xilma-xil shakllarini vujudga keltirishning obyektiv zarurligi.
126. Tadbirkorlikni qo‘llab quvvatlash, ishlab chiqarishning ilg‘or usullarini hayotga tadbiq etish – mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning bosh maqsadi.
127. Jamiyat iqtisodiy hayotida amal qiladigan qonunlar.
128. Ishlab chiqarish munosabatlarining ishlab chiqaruvchi kuchlar xarakteri va taraqqiyot darajasiga muvofiq kelishi qonuni va uning amal qilish xususiyatlari.
129. Jamiyatning ijtimoiy hayoti tushunchasi.
130. Oilaning ijtimoiy istiqbollari.
131. Jamiyat hayotining gorizontal kesimi.
132. Oila va ijtimoiy hamkorlik.
133. Mobillik – ochiq demokratik jamiyatning ijtimoiy hayotiga xos hususiyat va uning yo‘nalishlari.
134. Jamiyat hayotining vertikal kesimi.

135. Jamiyatning ijtimoiy tarkibi va uning asosiy elementlari.
136. Jamiyatning etnik tarkibi.
137. Millat va millatlararo munosabatlar.
138. Millatlararo hamkorlik va hamjihatlik – ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyot omili.
139. Jamiyatning demografik tarkibi.
140. Aholining istiqomat joylariga koʻra ijtimoiy tarkibi.
141. Shahar va qishloq orasidagi munosabatlar.
142. Aholining ma'lumot va kasbga koʻra tarkibi.
143. Ta'lim, uning jamiyatdagi oʻrni.
144. Mulkdorlar sinfining shakllanishi va jamiyat taraqqiyotidagi barqarorlikni ta'minlash muammolari.
145. Oilaning ijtimoiy institut sifatida umumiy ta'rifi.
146. Kuchli ijtimoiy himoyaga oʻtish davrining asosiy tamoyillaridan biri.
147. Oilani qoʻlab-quvvatlash boʻyicha siyosat, maqsadlar, gʻoyalar, yoʻnalishlar.
148. Jamiyatning siyosiy hayoti
149. Ijtimoiy siyosatni davlat siyosatining muhim yoʻnalishi.
150. Oʻzbekiston ijtimoiy siyosatning insonparvarlik mohiyati.
151. Mamlakat siyosiy tizimi.
152. Xalqaro siyosiy tizim.
153. Jamiyatning siyosiy hayoti tushunchasi.
154. Jamiyatning siyosiy tizimi.
155. Siyosat va siyosiy munosabatlar.
156. Siyosiy ong.
157. Siyosiy muassasa va tashkilotlar.
158. Jamiyatning siyosiy tizimi.
159. Davlat jamiyat siyosiy tizimining asosi.
160. Siyosiy partiyalar.
161. Jamoat tashkilotlari, ijtimoiy harakatlar.
162. Nodavlat, notijorat tashkilotlar, ularning jamiyat siyosiy tizimidagi oʻrni.
163. Boshqaruv, uning tarixiy koʻrinishlari.
164. Oʻz-oʻzidan boshqaruv.
165. Maxsus boshqaruv.
166. Jamiyat siyosiy hayotida davlatning oʻrni va roli.
167. Demokratik davlat va uning oʻziga xos xususiyatlari.
168. Demokratik huquqiy davlat tushunchasi.

169. Huquqiy demokratik davlat va erkin fuqarolik jamiyatini barpo etish – bosh strategik maqsadimiz.

170. Demokratik davlatning inson huquqlari, erkinlari hamda manfaatlarining ro‘yobga chiqarishdagi o‘rni.

171. Konstitutsiya – demokratik jamiyat siyosiy va huquqiy hayotini tashkil etish takomillashtirishning muhim omili.

172. O‘zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti I.Karimov asarlarida jamiyatimiz siyosiy hayotini shakllantirish va rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari.

173. Jamiyatning ma’naviy hayoti.

174. Ma’naviy hayotining tarkibiy elementlari.

175. Ma’naviy ehtiyoj.

176. Ma’naviy munosabat.

177. Ma’naviy ishlab chiqarish.

178. Ma’naviy o‘zlashtirish.

179. Jamiyat ma’naviy hayotida vorislik va yangilanish.

180. Ijtimoiy ong – jamiyat ma’naviy hayotining asosi.

181. Ijtimoiy ong strukturasi.

182. Ijtimoiy va individual ong.

183. Ijtimoiy ong sohalari.

184. Kundalik va nazariy ong.

185. Ijtimoiy ong darajalari.

186. Ijtimoiy ruhiyat.

187. Ijtimoiy mafkura.

188. Milliy g‘oya va mafkura.

189. Milliy mentalitet.

190. Milliy g‘oya va ijtimoiy taraqqiyot.

191. Ijtimoiy ong shakllari.

192. Axloqiy va diniy ong.

193. Siyosiy va huquqiy ong.

194. San’at va falsafa.

195. Fan va falsafa.

196. Ma’naviyatning hozirgi zamon talqini.

197. Ma’naviyat va ma’naviy hayot.

198. Ma’naviy tiklanish va taraqqiyot.

199. O‘zbekiston Respublikasining Birinchi Prezident Islom Karimov asarlarida jamiyat ma’naviyat va takomillashtirish muammolari.

200. Ta’lim tizimini isloh qilish – jamiyat ma’naviy hayotini takomillashtirishning muhim omili.

201. O‘zbekiston Respublikasining jamiyatda ijtimoiy-ma’naviy muhitni sog‘lomlashtirish hamda mahalla institutini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha amalga oshirayotgan chora-tadbirlari.

202. O‘zbekiston Respublikasining gender tenglik bo‘yicha siyosati.

203. Ijtimoiy hayotda ayollarning faolligi.

204. Fan – ijtimoiy ongning shakli.

205. Maxsus fanning o‘ziga xos xususiyatlari.

206. Fan – ilmiy bilimlar tizimi.

207. Ilmiy faoliyat, uning o‘ziga xos jihatlari.

208. Fan – ijtimoiy institut.

209. Fanlarning asosiy turkumlari.

210. Fandagi differensiya va integratsiya jarayonlari.

211. Fanning vujudga kelishi va taraqqiyoti.

212. Qadimgi Sharq mamlakatlarida ilmiy bilimlarning shakllanishi.

213. Qadimgi Yunonistonda fanning shakllanishi.

214. Markaziy Osiyoda ilmiy bilimlarning shakllanishi va taraqqiyoti.

215. Xorazm Ma’mun akademiyasi olimlarining jahon fani taraqqiyotiga qo‘shgan hissalari.

216. XVI – XVII asrlarda Yevropada fan.

217. Fan taraqqiyotining tarixiy bosqichlari.

218. Klassik, noklassik va postnoklassik fan.

219. Hozirgi zamon fani va uning o‘ziga xos xususiyatlari.

220. Axborotlashgan jamiyat va fan.

221. O‘zbekistonda ilm-fan rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari.

222. Madaniyat va qadriyatlar tushunchasi.

223. Moddiy va ma’naviy madaniyat.

224. Madaniyatning shakllanish va rivojlanish tarixi.

225. Madaniyat tarixining jamiyat tarixi bilan uzviy aloqadorligi.

226. Madaniyatning jamiyat taraqqiyotida tutgan o‘rni.

227. Madaniyatda milliylik va umuminsoniylik.

228. Sivilizatsiya madaniy – ma’naviy rivojlanishning mahsuli sifatida.

229. Mustaqillik va madaniyatimiz taraqqiyotining istiqbollari.

230. Yuksak madaniyatli inson, barkamol shaxsni tarbiyalash - fuqarolik jamiyatini qaror toptirishning muhim omili.

231. Qadriyatlar tushunchasining mazmuni.

232. Qadriyatlar ijtimoiy taraqqiyotning muhim omili sifatida.

233. Qadriyatlarning o‘ziga xos jihatlari.

234. Qadriyatlar tizimi va ko‘rinishlari.

235. Moddiy-ma’naviy qadriyatlar.

236. Axloqiy, ijtimoiy-siyosiy qadriyatlar.
237. Mustaqillik va qadriyatlar.
238. Insonning eng oliy qadriyat ekanligi.
239. Inson – ijtimoiy falsafaning o‘rganish obyekti sifatida.
240. Inson va uning mohiyati.
241. Antropologiya – inson to‘g‘risidagi fan.
242. Inson muammosining falsafa tarixida qo‘yilishi.
243. Antik davr falsafasida inson muammosi.
244. Qadimgi Hindiston va qadimgi Xitoyda inson haqidagi qarashlar.
245. Markaziy Osiyoning qomusiy olimlari inson haqida.
246. Tasavvuf falsafasi va insonning ruhiy-ma’naviy kamoloti.
247. XVI-XIX asrlarda Markaziy Osiyoda shakllangan inson haqidagi qarashlar.
248. Tasavvuf falsafasi inson haqida.
249. Qadimgi Yunon faylasuflarining inson haqidagi qarashlari.
250. O‘rta asrlar G‘arbiy Yevropa falsafasi insonning mohiyati to‘g‘risida.
251. G‘arbiy Yevropa Uyg‘onish davri falsafasida inson muammosining qo‘yilishi.
252. Inson va insonparvarlik g‘oyalar. XVII-XVIII asrlar G‘arbiy Yevropa falsafasida inson muammosi va ma’rifatparvarlik g‘oyalar.
253. Hozirgi davr G‘arbiy Yevropa falsafasida inson muammosi.
254. Ekzistensializm.
255. Personalizm.
256. Hozirgi zamon G‘arb falsafasi insonning mohiyati to‘g‘risida.
257. XIX asr oxiri XX asr boshlarida Markaziy Osiyoda shakllangan inson, haqidagi qarashlar, jamiyatni insonparvarlashtirish g‘oyalari. Inson – biosotsial va ruhiy mavjudot.
258. Insonda tabiiylik va ijtimoiylik.
259. Inson hayotining mazmuni.
260. Inson, individ, shaxs, individuallik tushunchalari.
261. Shaxsning mohiyati.
262. Shaxs haqidagi hozirgi zamon qarashlari.
263. Shaxsning shakllanishida oila, mahalla, ta’lim-tarbiya muassasalarining o‘rni.
264. Erkin, mustaqil shaxs tushunchasi.
265. Ma’naviyat va uning mustaqil shaxsning shakllanishidagi o‘rni
266. Jamiyat va shaxs, ularning uzviy birligi va aloqadorligi.

267. Jamiyat va shaxs orasidagi o‘zaro aloqadorlik haqidagi falsafiy qarashlar.

268. Jamiyatning shaxsga ta’siri.

269. Shaxsning jamiyatga ta’siri.

270. Shaxs erkinligi va mas’uliyati.

271. Tanlov erkinligi.

272. Shaxsning tarixiy tiplari.

273. Shaxsiy va mulkiy qaramlik.

274. Qaram shaxs.

275. Shaxs mustaqilligi.

276. Shaxsning erkinligi va mas’uliyati.

277. Iqtisodiy erkinlik.

278. Siyosiy erkinlik.

279. Ma’naviy erkinlik.

280. Inson erkinliklari va haq-huquqlari.

281. Mustaqillik sharoitida inson haq-huquqlari va erkinligining ta’minlanishi.

282. Erkin fuqarolik jamiyati va shaxs.

283. Ijtimoiy taraqqiyot.

284. Progress va regress.

285. Ijtimoiy taraqqiyot tabiiy-tarixiy jarayon sifatida.

286. Ijtimoiy taraqqiyot haqidagi qarashlar.

287. Ijtimoiy taraqqiyotning davriylik nazariyasi.

288. Ijtimoiy taraqqiyotni oddiy, chiziqli rivojlanish shakli sifatida tushunish.

289. Ijtimoiy taraqqiyotning hozirgi zamon konsepsiyalari.

290. Ijtimoiy taraqqiyotga formatsion yondashuv.

291. Ijtimoiy taraqqiyotga sivilizatsiyali yondashuv.

292. Tarixiy jarayon muammosining hozirgi zamon falsafiy ta’limotlarida qo‘yilishi va hal etilishi.

293. Arnold Toynbi qarashlari.

294. Karl Yaspers tarixiy jarayonlar mazmuni haqida.

295. Karl Popper, Fridrix Nisshe, Osvald Shpenglerlarning ijtimoiy taraqqiyot to‘g‘risidagi qarashlari.

296. Ijtimoiy taraqqiyot qonunlari tushunchasi.

297. Ijtimoiy qonunlarning obyektiv xarakteri.

298. Ijtimoiy taraqqiyot qonunlarining o‘ziga xos xususiyatlari.

299. Ijtimoiy taraqqiyotda obyektivlik va subyektivlik.

300. Ijtimoiy taraqqiyotning shakl va ko‘rinishlari.

301. Inqilobiy va tadrijiy taraqqiyot.
302. Ijtimoiy inqilob tushunchasi.
303. Ijtimoiy inqilobning tarixiy taraqqiyotdagi o‘rni.
304. Tadrijiy (evolyutsion) taraqqiyot, uning o‘ziga xos jihatlari.
305. O‘zbekistonning o‘z ijtimoiy taraqqiyot yo‘li - taraqqiyotning “o‘zbek modeli”.
306. Jamiyat hayotidagi beqarorlik va barqarorlik.
307. Jamiyatni insonparvarlashtirish hozirgi zamon ijtimoiy taraqqiyotning asosiy yo‘nalishi sifatida.
308. Ijtimoiy ehtiyoj, manfaatlar va ularning ijtimoiy taraqqiyotdagi o‘rni.
309. Moddiy va ma’naviy extiyojlar.
310. Manfaat va ehtiyojlar – ijtimoiy taraqqiyotni harakatlantiruvchi kuchi.
311. Ijtimoiy taraqqiyotning subyektlari tushunchasi.
312. Sinflar va millatlar.
313. Shaxsning tarixdagi o‘rni.
314. Ijtimoiy taraqqiyotda inson omili.
315. 2017-yil Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yil davlat dasturi.
316. “Xalq ommasi” tushunchasi mazmuni.
317. Xalq va olomon tushunchalari.
318. Xalq ommasining ijtimoiy taraqqiyotdagi o‘rni.
319. Sinflar va millatlar ijtimoiy taraqqiyot subyektlari sifatida.
320. Ijtimoiy taraqqiyotga sinfiy yondashuvning cheklanganligi.
321. Milliy ozodlik harakatlari va ijtimoiy taraqqiyot.
322. Buyuk zod, tarixiy shaxs tushunchalari.
323. Tarixda shaxsning o‘rni.
324. Fatalizm, volyuntarizm nazariyalari.
325. Ijtimoiy taraqqiyotda inson omili.
326. Sivilizatsiya, uning o‘ziga xos xususiyatlari.
327. Sivilizatsiya haqidagi falsafiy qarashlar.
328. Sharq sivilizatsiyasi.
329. G‘arb sivilizatsiyasi.
330. Insoniyat – tarixning subyekti sifatida.
331. Insoniyat taqdirining mushtarakligi.
332. Hozirgi zamon jahon sivilizatsiyasi, uning o‘ziga xos xususiyatlari.
333. Globallashuv va jahon.
334. Insoniyat taqdiri masalasi.
335. BMTning Ming yillik rivojlanish maqsadlari.
336. Hozirgi davr: umumbashariy muammolar.
337. O‘zbekistonning jahon sivilizatsiyasiga integratsiyasi

338. Har bir xalq millatning jahon sivilizatsiyasiga qo‘shilib borishi qonuniy jarayon sifatida.

339. Jahon hamjamiyati: ayrimlik, o‘ziga xoslik, umumiylikning namoyon bo‘lishi.

340. O‘zbekiston xalqaro munosabatlarning subyekti sifatida.

341. O‘zbekistonning tashqi siyosati mohiyati, asosiy yo‘nalishlari va tamoyillari.

342. O‘zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyatsilashuvi: ikki yoqlama va ko‘p yoqlama hamkorlik.

343. Xalqaro miqyosda tinchlikni mustahkamlash va barqarorlikni ta’minlashda O‘zbekistonning tutgan o‘rni va roli.

344. O‘zbekistonning jahon hamjamiyatidagi nufuzining ortib borayotganligi.

345. BMTning 75-sessiyasida Prezident Mirziyoyevning so‘zlagan nutqi.

346. Bilish va ilmiy bilish.

347. Ijtimoiy bilish, uning mohiyati va uning o‘ziga xos jihatlari.

348. Ijtimoiy bilish tarkibi.

349. Ijtimoiy bilish subyekti va obyekti.

350. Ijtimoiy haqiqatga erishish – ijtimoiy bilishning maqsadi.

351. Jamiyatni ilmiy bilish.

352. Ijtimoiy bilish va uning darajalari.

353. Empirik va nazariy bilish.

354. Jamiyatni empirik bilish. ‘

355. Empirik bilish metodlari.

356. Kuzatish va ijtimoiy eksperiment.

357. Ilmiy bilishning statistik usuli.

358. Manbalar, hujjatlar bilan ishlash.

359. Nazariy bilish va uning metodlari.

360. Tarixiylik va mantiqiylik.

361. Modellashtirish.

362. Tarixiy analogiya.

363. Ijtimoiy bashorat.

364. Ijtimoiy bilish to‘g‘risidagi nazariyalar.

365. Ijtimoiy bilishni jamiyatni anglash, boshqarish va kelajak istiqbollarini aniqlashdagi o‘rni.

366. O‘zbekistonda ma’naviy-axloqiy va ijtimoiy tahdidlarga qarshi kurash.

367. Ma’naviy-axloqiy, ijtimoiy tahdidlarning kelib chiqish sabablari.

368. Tahdidlarning turlari va unga qarshi choralari haqida.

369. Oila to’g’risidagi qonun hujjatlari hamda ularning vazifalari.

370. O‘zbekistonda ma’naviy-axloqiy va ijtimoiy tahdidlarga qarshi kurash bo‘yicha olib borilayotgan chora-tadbirlar.

371. O’zbekiston Respublikasining Oila Kodeksi.

372. Ma’naviy-axloqiy qadriyatlarni asrab-avaylash, jamiyat ma’naviy-axloqiy sog‘lomligining kafolati.

373. “Ommaviy madaniyat”ning ko‘rinishlari, unga munosabat.

374. “Ommaviy madaniyat” tahdidi va globallashuv xususiyatlari.

375. Xalqaro terrorizm, ekstremizm, korrupsiyaga qarshi kurash.

376. O‘zbekiston majburiy mehnatga qarshi Konvensiyaga Bayonnomani ratifikatsiyasi.

377. O‘zbekistonda oilani rivojlantirishga global darajadagi e’tibor.

378. O‘zbekistonda oilani rivojlantirishga Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror taraqqiyot maqsadlari doirasidagi chora-tadbirlari.

379. 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi doirasida oilani rivojlantirishga e’tibor qaratilishi.

380. 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi doirasida oilani rivojlantirishga e’tibor.qaratilishi.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

I. Ijtimoiy-siyosiy adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: O’zbekiston, 2017.
3. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo’limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. 1-TOM. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Mamlakatimizni 2016-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017-yilga mo‘ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma’ruza, 2017-yil 14-yanvar / Sh.M. Mirziyoyev. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 104 b.
5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi ma’ruza. 2016-yil 7-dekabr /Sh.M.Mirzi-yoyev. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 48 b.
6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016-yil 1-noyabrdan 24-noyabrga qadar Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri saylovchilari vakillari bilan o‘tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so‘zlagan nutqlari o‘rin olgan. /Sh.M.Mirziyoyev. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 488 b.
7. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O’zbekiston, 2021. – 458 b.
8. O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida. (O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2017 y., 6-son, 70-modda)
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi “O‘zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta’lim - tarbiya va ilm - fan sohalarini rivojlantirish chora tadbirlari to‘g‘risida” gi PF - 6108 - son farmoni.
10. “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60 -sonli Farmoni.
11. Karimov I.A. O‘zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O‘zbekiston, 2011. – 440 b.

12. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.

II. ASOSIY ADABIYOTLAR

1. Tulenov J. Jamiyat falsafasi. Oltinchi bo‘lim – T., 2001.

2. Крапивенский С.Е. Сотсиалная философия. Москва “Владос” 1998.

3. Барулин В.С. Сотсиалная философия. Москва “ФАИР-ПРЕСС”, 1999.

4. Choriyev A. Inson falsafasi. – T., 2006.

5. Karimov I, Valiyeva S, Tulenova K. Ijtimoiy falsafa (uslubiy qo‘llanma). – T., 2008.

6. Xorazm Ma’mun akademiyasi va uning dunyo ilm-fani taraqqiyotidagi o‘rni. – T., 2007 yil.

7. Tulenov J. Dialektika nazariyasi. – T.: O‘zbekiston, 2001.

8. Данилян О.Г., Тараненко В.М. Философия – Москва: Ексмо, 2005.

9. Sulaymonova F. G‘arb va Sharq – T.: 2000.

10. Tulenova K. Predvideniye i realnost. – T.: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi ilmiy nashr, 1998.

11. Bilish falsafasi. – T.: Universitet, 2005.

12. Falsafa asoslari. – T.: O‘zbekiston NMIU, 2005.

13. Jaxon falsafasi tarixidan lavxalar. I qism – T.: O‘zbekiston faylasuflar milliy jamiyati, 2004.

14. Алексеев П.В. Социалная философия. – Москва: ПРОСПЕКТ, 2003.

15. Yaxshilikov J.Ya., Muxammadiyev N.Y. Milliy g‘oya va mafkura. (Monografiya). – T.: Fan, 2015.

16. Yaxshilikov J.Ya. Ijtimoiy taraqqiyotda fan-texnikaning o‘ziga xos xususiyatlari. Globallashuv sharoitida falsafa va milliy g‘oyaning dolzarb masalalari. – T.: Fan, 2014.

17. Turayev B.O. Borliq falsafasi. – T.: Falsafa va huquq instituti, 2013.

18. Turayev B.O. Ontologiya, gnoseologiya, logika va fan falsafasi muammolari. Tiklangan asarlar. 1-tom. – T.: O‘zbekiston milliy kutbxonasi, 2015.

19. Erkayev A. Ma’naviyatshunoslik. Monografiya. 1-2-kitob. – T.: Ma’naviyat, 2018.

20. To‘xtayev H. Ijtimoiy falsafa. Darslik. – T.: Ma’rifat, 2023.

Qo‘shimcha dabiyotlar:

1. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. – T.: 2003.

2. Temur tuzuklari. – T.: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti, 1996.

3. Nizomul mulk. Siyosatnoma yoki Siyar ul-mulk. – T.: Adolat, 1997.

4. Avesto: tarixiy-adabiy yodgorlik. – T.: Sharq, 2001.

5. Otamuratov S. Globallashuv va millat. – T.: 2008.

6. Komilov N. Tasavvuf yoki komil inson ahloqi. 1-kitob. – T.: Yozuvchi, 1996.

7. Narzulla Jo‘rayev. Tarix falsafasining nazariy asoslari. – T.: Ma’naviyat, 2008.

8. Mustaqillik biz uchun o‘zligimizni anglash, yurt tinchligi va barqarorligining inson manfaati ekanligi va farovonligining, biz qo‘llagan demokratik jamiyat barpo etishning garovidir. – T.: 2008.

9. Otamuratov S. Globallashuv va millat. – T.: 2008.

10. Qirg‘izboyev M. Fuqarolik jamiyati: nazariya va xorijiy tajriba. – T.: Yangi asr avlodi, 2006.

11. Mamatov X. Huquqiy madaniyat va O‘zbekistonda fuqarolik jamiyatining shakllanish muammolari. – T.: 2005.

12. Axmedov D. A., G‘ofurov Z. Mahalla – noyob qadriyat. – T.: 2005.

13. Tulenova G. Ma’naviy yetuklikdan ijtimoiy faollik sari. – T.: 2008.

14. Islomov Z. M. Fuqarolik jamiyati: kecha, bugun, ertaga. – T.: 2002.

15. Sharifxo‘jayev M. O‘zbekistonda ochiq fuqarolik jamiyatining shakllanishi. – T.: Sharq, 2003.

AXBOROT MANBAALARI

1. www.ziyonet.uz

2. www.philosophy.ru.

3. http//www.intencia.ru.

4. http://www.anthropology.ru

5. http://www.ido.rudn.ru.

6. http://www.filosofia.ru.

7. http://www.falsafa.dc.uz.